

Die 28 Aprilis anno MDCCLXXVII

Horâ 9nâ

IN AULA COLLEGII Ss. TRINITATIS.

EXERCITIUM JURIDICUM

TENTAMINI PRO GRADIBUS PRÆMITTENDUM,
PROPOSITIS EX VARIO JURE THESIS,

ET

SPINOSIS REI NUMMARIÆ MEDII ÆVI AMOENITATIBUS
PRO ADMINICULO JURISPRUDENTIÆ,

QUOD

PRÆSIDE ME

GEORGIO CHRISTOPHORO NELLER,

J. U. D. ad Ss. Theolog. Doctoratum admissio, Ss. Canon. professore ordinario, Facultatis Juridicæ seniore, insignis Ecclesiæ collegiatæ ad S. Simeonem Treviris canonico inter presbyteros capitulari, & bibliothecario, Rmi & Srmi Domini Archiepiscopi Trevir. S. R. I. Principis Electoris consiliario intimo, & examinatore Synodali &c.

SUBIBIT

NOBILIS, ORNATISSIMUS AC PERQUAM ERUDITUS

D. MATTHIAS PELZER, BORCETANUS PROPE AQUISGRANUM,
juris utriusque, nec non historiæ, S. R. I. publici & feudalium jurium Auditor.

Augustæ Trevirorum, typis ESCHERMANNIANIS.

EXERCITIUM JURIDICUM
TENTAMINA GRADUS PRÆMITTENDI
PROPOSITIS & VARIIS JURIS THESIBUS

OPPUGNANTES.

NOBILES, ORNATISSIMI, ac PERERUDITI

D. CHRISTOPHORUS HAW, Trevir, AA. LL. & Philof.
Magister, jurium emeritus, & practicus.

D. FRANCISCUS NICOLAUS STEFFEN, ex Valle Ehren-
breitstein, J. U. nec non histor. S. R. I. publici & feudalis
jur. Auditor.

N^e
e.
*
com
Iof
SE
TH
qu
de
f
A
I. Air
l. 44
II. An
B
qua

EX JURE GENTIUM. TEXTUS.

Ne is quidem hac lege (*Aquiliâ*) tenetur, qui *casu* occidit, si modò *culpa* ejus *nulla* inveniatur; nam alioqui non minùs *ex dolo*, quàm *ex culpa* * quisque hac lege tenetur. §. 3. *Inst. de leg. Aquil.*

* Malus hîc est ordo positionis *verborum & rerum*, quam, advertente *Vinnio*, compositores textuum nostrorum non semel commiserunt, ut *princ. Inst. de Hered. Instit.* in verbis: *Heredes instituere permissum est, TAM LIBEROS homines, QUAM SERVOS*, in l. 7. §. 8. ff. de pact. ubi: non minùs *EX VERBIS* quàm *EX MENTE* convenientium; in l. 3. §. 2. ff. de incend. ruin. ibi: nec enim minùs *IN MARI* quàm *IN VILLA* per latrunculos inquietamur; in l. 85. ff. de solut. quæ ita: *solidum non solvitur non minùs QUANTITATE* quàm *DIE*. Hac notatione superfedissem, nisi multoties hunc lapsum, etiam in his, qui scribiam styli habere se putant, in latino & germanico sermone, *ram quam, sowohl, als, & non minùs quàm, nicht minder, als,* deprehendissem. Regula est, in hoc loquendi modo præponi debere illius rei verbum, de quâ velut comparativè minori dubitari posset, aut ipsa comprehendatur sermone.

SCHOLIA.

I. Ait textus: *si modò culpa ejus nulla inveniatur: ergo, nec levissima.*
l. 44. ff. b. t.

II. An hoc *juris naturalis* est, an *positivi tantum*?

R. *Juris naturalis*; quo æquum est, ei potius nocere interitum rei, qui aliquam culpam admittit, quàm qui prorsus nullam.

A

III.

III. Nec erit obligatio reparandi damni diversa ex eo, quòd sit culpa operis tantum, non operantis, aut hujus coram Deo tantum veniale peccatum, non mortale; aut pro modo & gradu culpæ; neque enim minus sub mortali tenetur totum damnum reparare, qui veniali culpâ incuriæ dedit, quàm qui mortali. Arg. Cap. fin. de injur. & damn. dat.*

* Hinc novi, in hac diœcesi, & duabus ejus instantiis condemnatum fuisse ad alimenta uxori & prolibus pauperibus moderata præstanda Parochum, qui crepusculo exiens ad insidiandum bombardâ feris (auf die Lau) eminus pascentem credens in dumeto capreolum occidit capram, & globo per eam trajecto retro eam operarium, qui tunc tenuerat capram suam. Condemnatus est non tam ex eo, quòd Clericus venationem ire non debuisset, ut consulti ab eo Göttingenses partim censebant, quàm quia ipse in facti specie posuerat, se, cum brevioris visus esset, prius adhibito telescopio (Fernglas) explorasse, fera sylvestris esset, an domestica, quæ pascebat, arque fallente explorationis fide deceptum se contra omnem suspicionem fuisse. In specie ergo proposita qualitas Clerici erat impertinens, culpa verò subsuit, cum sciens se non videre eminus sat certò, hujusmodi insidiis committere se non debeat.

EX UTROQUE JURE.

I. Princeps legibus solutus est. l. 31. ff. de LL. l. 23. ff. de legat. 3.

II. Non placet nobis hîc communis distinctio inter vim legis directivam, & coactivam: hoc ipsum quippe quæritur, an vis directiva legis verè obliget Principem.

III. Semper igitur legibus solutus est quoad utramque obligationem.

IV. Aliquando decet eum servare legem ex verecundiâ; tunc nempe, cum lucra captat, veluti legata ex imperfecto testamento. d. l. 23.

V. Ast in largiendo nequidem ex hâc virtute. Arg. l. 14. §. 1. ff. de manumiss. l. 34 C. de donat. Nov. 105. cap. 2.

Corollar. Valet igitur Principis testamentum quoad solemnitates imperfectum.

VI. Princeps Ecclesiæ, hujus legibus tenetur obedire, ut filius matri; suis verò constitutionibus vivere, non solum ex verecundiâ, sed etiam sub peccato.

CASUS

) 3 (

CASUS CANONICUS

ad Cap. *Juvenis* 3. de Sponsal.

TEXTUS.

*Juvenis, qui puellam nondum septennem DUXIT, quamvis etas repugnet, ex humanâ tamen fragilitate forsân tentavit, quod complere non potuit. Quia igitur in his, quæ dubia sunt, quod certius æstimamus, tenere debemus, tum propter honestatem Ecclesiæ; quia ipsa conjux ipsius fuisse dicitur, tum propter prædictam dubitationem, mandamus, quatenus consobrinam puellæ, quam postmodum duxit, dividas ab eodem.**

* Inscibitur in vulgatis: *Eugenius Papa*, in 1. compilatione: *Eugenius III. Presbytero Esculapio*; & est ibi *Cap. 16. h. t.* Quoniam verò *Eugenius III.* anterior fuit *Alexandro III.*, ideo sexta nostra compilatio rectiùs retulit *h. cap. in numerum 3. h. t. ante Alexandri III. decretales.*

Casus longus hîc ponitur à Bernârdo Bottono.

Quidam juvenis duxit quandam puellam nondum VII annorum, sponsalia contrahendo cum ipsâ, & attentavit cum ipsâ, quod complere non potuit. Tandem mortua fuit, vel dictus juvenis ab ea recessit, antequam post septimum annum sponsalibus consentiret, & cum aliâ consanguineâ illius puellæ matrimonium contraxit. Quærebatur, utrum possent simul remanere.

*Casus breves edit. Argentin. de an. 1485. Summarium
h. cap. sic ponunt:*

Nulla ratione consanguinitatis sponsalia inducunt justitiâ publicâ honestatis. Vel sic, secundum Panormitanum: si major septennio cum proxima septennio, in quâ malitia supplet ætatem, sponsalia contrahit, ex his oritur justitiâ publicâ honestatis, maximè si commisceri tentaverunt. Brevis communiùs sic summatur secundum literam: si major septennio duxit in uxorem minorem septennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publicâ honestatis justitiâ.*

Sic etiam habet Corpus jur. Can. impressum.

* Glossa verbo juvenis ait: ita communiter summatur, sed in veritate summam non colligitur ex litera.

Nos ita summamus: Qui matrimonium cum nondum septenni contrahit, aut sponsalia, is sibi inducit impedimentum publicæ honestatis; dummodo sponsalia, & matrimonium consistant ex utriusque consensu.

Collige I. Ex ductione alicujus in domum præsumitur matrimonium.

II. Hæc saltem affectûs præsumptio crescit per suspensionem copulæ attentatæ.

III. Sponsalia ante septennium valent, si malitia animi suppleat ætatem: non valet matrimonium; quia malitia corporis non supplet ætatem.

IV. Casum, prout eum figurat hic Emmanuel Gonzalez, non admittimus: Juvenis sibi nondum septennem puellam desponsavit per verba de futuro, eamque in domum traduxit, & affectu maritali pertractavit, ita ut ex traductione in domum rumor oriretur, puellam ejus judicii esse, ut malitia suppleret ætatem, & per consequens habilis ad sponsalia contrahenda crederetur. Juvenis postea puellam defunctam cum ejus consobrina matrimonium contraxit.

EX JURE CIVILI.

EX LL. GRAMMATICA.

I. Vim graculorum & sturnorum dominus præstat colono l. 15. §. 1. ff. Locat. cond.

II. Super verbo graculus, quam avem significet, disputat jucundus & eruditus vir Egidius Menagius, Andegavenfis, Aman. Jur. Civil. cap. 38. latius. Heineccio ad Barnab. Briffon. verbo graculus, mirum est de ipsis his graculis disputasse inter se viros doctos, quum sint notissimi. Vereor tamen, ne multis non sint noti.

III. Notissimus est quidem corvus, nigra avis, græcis κόραξ, plur. κόρακες, unde latinum verbum vix usitatum Gracus derivabatur Menagio d. 1.; ab hoc latino est Helveticum Graacke, Franconicum Graf, i. e. corvus, à quo Galli suum Corbeau acceperunt, quem Treviri vocant Kob o producto; * alii verò Germani communiùs Rab, ** quæ vox affinis

affinis est
vis; ubi
abludit

abio,
doc af
garric
Kab.

**

mala.
v. 17
ur pol
nuc
* Mar
quân
nigr
verte

IV. Sed
verbo
lonoru
& oliv
pergu
auferr
Hist.

V. Ci
Av
cit.
glan
dicur
Mart
& per
Qua
illis co

VI. Si g
canit

affinis est hebraicae **רָאב** *Raab* Deut. 14. v. 13. & omne corvini generis; ubi versio Germanica: und alles Raben Geschlecht; nec multum abludit alia vox hebraica **עֹרֵב** *Orev*, Gen. 8. v. 6.

* Nomen *Kob* derivari potest à græco **κόβ** pl. **κόβες**, ut *corvus*, teste *Hesychio*, vocant Macedones, dum econtra alii Græcorum appellitant **κούρα**. Si malis, duc ab Hollandico *Kauw*, *monedula*, *graculus*, unde Hollandicum *Kauwetteren*, garrire, & dic, pronunciatione gallicâ *au* per *o* Trevisis familiari, Trevericè *corvum Kob*. Sed *Linne* vocat *Kauw*, eine *Dobl*, alii *Dol*, *Dul*.

** Sic scribunt Germani pridem, sed puto, quodd & aliâ orthographia non sit mala. Biblia theodisca primi typi Sæc. XV. habent *Rab* Gen. 8. v. 6. Prov. 30. v. 17. Cant. 5. v. 11. Isai 34. v. 11. SED 3. Reg. 17. v. 4. *corvisque præcepi, ut pascant te ibi, und ich hab gebotten den Rappen, daß sie dich da spissen*: sic de-nuo ibid. v. 6. Psalm. 146. v. 9. *Rapen*. Sophon 2. v. 14. *Rap* Luc. 12. v. 24. *Rapen*: pluries ibi non occurrit, sapius verò per *p* simplex aut duplicatum, quàm per *b*. Si reflectamus, quodd hodieque per metaphoram à *corvis* equos nigros cuncti appellemus *Rappen*, non *Raben*, deberemus conformiter *corvum* vertere per *Rappen*.

IV. Sed *corvus* & *gracus* non est legis nostræ *graculus*, diminutivo verbo: *graci*, morticina præamantes, rarò vim unitam inferunt colonorum fructibus; sed *graculi* cum sturnis (*Staaren*) fruges, uvas, & olivas furantur, sic, ut ferantur graculi, dum sub noctem ad nidos pergunt, quolibet ungue olivam unam, & intuper tertiam rostro auferre; & has prædas agunt *immensa examina* eorum, teste *Plinio* Hist. natur. Lib. 10. Cap. 29.

V. *Cujacius* Lib. XV. observ. Cap. 28. rem obiter tetigit; tantum ex *Arato* dicens, quodd *graculi gregatim* volent; ex quo *Menagius* loc. cit. redarguit illos, qui *graculos* putaverunt *gajos, les geaix, picas glandivoras*, cinereis plumis, margine alarum cæruleo, qui Germanis dicuntur *Heher*, ad *Nierum Gutheher*, ad *Rhenum*, & *Mosellam* *Markolfen*, alibi *Holzschreyer*; quia istæ aves non volitant *turmatim*, & *per examina*, ut vineis notabile damnum inferant, sicut *graculi*. Quà etiam de causâ *graculi* isti non sunt *picae, Elstern*, vel *Alsen*, licet illis corpore, garrulitate, & furtis auri argentique pares.

VI. Si *graculum* vis nosse, junge *Plinio Ovidium*: hic lib. 7. *Metamorph.* canit: *nigra pedes, nigris velata monetula pennis*: ergo nullâ parte alba est

instar corvi, potestque *corvus minor* vocari. *Monedulam* verò & *graculum* lib. 10. cap. 29. *Plinius* conjunxit, sine particula & mediante scribens: *IMMENSA* alioquin *finitimo Insubrium* (Galliæ transpadanæ populi sunt) tractu *EXAMINA GRACULORUM MONEDULARUM*, cui soli avi furacitas auri, argentique *PRÆCIPUE* mira est. * Dicit præcipuè, nam & corvi, & picæ illud furantur.

* Studiosè (id quod *Calepinus* verbo: *graculus* advertit) *Plinius* duo verba simul complectitur: *graculus monedula*, & verbis sequentibus *cui soli avi* significat unam speciem, quæ *graculus monedula* vocetur, quasi *Plinius* dixisset: *graculorum, qui sunt monedula*. Unde & græca lexica suum *κολοιδε* vertunt, *graculus, monedula*; non omnis igitur *graculus* est *monedula*, licet omnis *monedula* sit *graculus*, nempe *graculus* denotat nobis eine Krähe, communius Krähe, cornicem, Gallis une corneille, *monedula* eine Dole, Gallis un Cloucas; quia magnitudine corporis *graculus* est medius *corvum* inter & *monedulam*, confer *Linné Natur-Systeme* parte 2. class. 2. pag. 167. 173. 174.

VII. An aves istæ alicubi in Germaniâ vocentur *Kräckle*, aut *Kräcklein*, me latet: vocantur autem *Dolen*, vel *Dulen*, syncopatis duabus syllabis primis, & ultimâ literâ verbi *monedula*: * Gallis *graculus* dicitur *une grole*, magis verò ad originem *un grai*, avis nigricans, de genere *cornicum*, lato longoque satis rostro, pedibus, plumisque nigra, nisi quòd illæ, quæ ab occipite per collum defluunt in scapulas, cinereæ nigrae sint. *Pomai* vertit: eine Dohle.

* Est in finibus Lotharingiæ versùs Trevirense oppidum *St. Wendel* celebris & antiqua Abbatia Benedictina, nomine *Tholey*, quo & rivus præterlabens gaudet: per allusionem ad non en hujus avis in seuto suo Conventus habet duas *monedulas*, i. e. *Dolen*. Sic ergo scribi oporteret *Doley*, vel *Dobley*, non *Tholey*, neque latinè *Theologiense*, vel *Theolegiense* monasterium, sed *Dolejense*, vel *Doblejense*. Noster S. Simeonis Sac. XVII. Canonicus *Joannes Linden* in suâ *Mstâ Hist. Trevir.* pag. m. 98. sic scribit: „ idem *Dagobertus* consilio S. *Modoaldi* construxit insigne monasterium in *Toleja*; de cujus nominis derivatione variæ sunt opinioniones; alii *Doleja* à *dolandis* lapidibus, & lignis in sui constructione dictum volunt; alii à *Theologia* studio *Tholeja* dictum: ego ab altissimâ rupe sibi adjacente, in cujus vertice arx, à prospectu *Scharenburg* dicta, cernitur; *Hohelen* dictum primitus existimo, postea sive à *Theologia* studio, sive barbarorum hominum corruptâ & distortâ voce & vocabulo, *Toleja* dicta sit, nec ne, parum interest. „ Vid. *BROWER. Annal. nostr. lib. 7. n. 27.* Mihi tamen non displicet deductio nominis à *monedulis* avibus *Dolen* & *Ley*, *peira*, *lapis*, quòd in hæc domicilium habuissent magno numero *monedula*, *corvorum* minimæ; dantur *monedula*, quæ nobis vocantur *Stein-Dolea*, latinè *coraciæ*, à sing. *coraciæ*: hujusmodi fuerint illæ *Tholejenis* sigilli.

VIII. Sed à grammaticâ revertamur ad jus. An ergo in nostrâ Germaniâ dominus locans præstabit colono *vim graculorum, atque sturnorum?*
 R. Neg. Quia non est *majoris rei impetus, cui resisti non possit*, vel pulvere pyrio & globulis, vel alio modo fures hos abigendo.

AD TIT. XXXIX. LIB. III. CODICIS.

I. **L**ex 5. h. t. ait: *QUINQUE PEDUM PRÆSCRIPTIONE submotâ*, finalis jurgii, vel locorum libera peragatur intentio.

II. Casus legis quis? Referente Glosâ verbo: *præscriptione*, Petr. Baidardus, qui se jactavit, quòd ex qualibet quantumcunque difficili literâ traheret sanum intellectum, hic dixit: *nescio*.

III. *Accursus*, cui nihil videbatur esse in jure, quod à se perceptum non fuerit, labanti interpretationi *accurrens*, sic in Glosâ figurat casum: *de minori spatio quinque pedum olim non agebatur: hodie per hanc legem illud tollitur; quia de minori spatio agi potest, non obstante EXCEPTIONE quinque pedum, si viderit de alterius finibus occupatum*, additque: & hoc dicit, nempè l. 5.

IV. Sed illud jus prohibitivum, quod olim fuisset, Andr. Alciatus, Mediolan. J.C., Tom. III. Opp. pag. 389. non credit; prout quoque nobis videtur divinasse *Accursus*, nullâ lege, nullo idoneo auctore iustificatus; cùmque de rebus multo minoribus darentur actiones, quidni etiam de usurpato ex vicini agro spatio 3 vel 4. pedum latitudinis, quæ per longitudinem multum importare posset?

V. *Petrus Crinitus*, nomine verò *Riccus*, Florentinus grammaticus sæculi XVI, lib. 25. de honest. discipl. cap. 4. explicat d. l. 5. ad modum l. fin. ff. fin. regund. de quinque pedibus, quibus arbor vicini abesse debeat à finibus: sed *Alciatus* loc. cit. pag. 390. à n. 9. *Crinitum*, quasi crinibus prehensum, abducit à choro Jctorum, dicens: *meritò diffinimus, non esse bonum juris interpretem hunc Crinitum, sed consultiùs hunc facturum fuisse, si intra studiorum humanitatis cancellos constitisset, memor illius senavioli: quam quisque novit artem, in hac se exerceat*.

VI. Quî verò capit *Alciatus* legem? *Quinque pedum*, inter loca confinia

finia stabilitorum, *usucapionem*, in modum exceptionis oppositam, intelligit submoveri.

VII. Nos, cum reverentiâ à magistris nostris, *Accursio*, & *Alciato*, recedentes, & *Crinitum* suæ Musæ committentes, S. S. opinamur, submoveri *præscriptionem*, i. e. *exceptionem*, hanc: *inter meum, & tuum fundum pro finibus utrinque communibus intercedere debent 5. pedes*: ab hac exceptione posthac *libera* decernitur fore intentio finalis jurgii, vel prætenio locorum.

CASUS CIVILIS.

Binuba mulier, proles ex utroque marito habens, dum sexto, aut septimo mense inchoato uterum gerebat, inopinatò incidit manè in lethalem morbum, tormina & convulsiones totam diem passa sub vesperum expiravit; proles mascula cæsar, membris omnibus ritè formatis, à matre *perfectè separata*, non respiravit, vocem non emisit, oculos non aperuit, caput, brachia, manus pedesve non movit; animadvertebatur autem pulsus in collo, corde, & umbilico, mox ligato; igitur operator chyrurgus eam pro vivente tinxit sacro lavacro absolutè; post horæ quadrantem mortua est; magnitudinis erat, quâ solent esse *sexti mensis* partus: prætendit secundus maritus se cum prolibus sui thori solum hujus prolis hæredem esse, illam verò matris; contradicturn est pro parte curatoris & tutoris prolium primi thori, tanquam non esset *probata vita* excisi: chyrurgus, obstetrix, & alia mulier, qui interfuerunt, jurato signa prædicta affirmârunt, dicentes vixisse hunc cæsarem: depositiones testium datæ sunt consultis medicis, addito, ne *verbo* Hypocratis ex græco in latinum versi *æquivoco* uterentur, sicut plerumque allegatur, *partum seximestrem NON esse VITALEM* (Gothofred Nov. 39. notat) sed dicerent, *an VERE vixerit, necne*. Alter medicorum respondit, *negativè in sensu medico*, instar ejus, cui amputatum sit caput; alter autem, *verè vixisse*, ex his signis. Curia sæcularis Trevirensis Septembri mense anno 1776. pronuntiavit pro marito & fratribus germanis contra proles primi thori. In simili *Lipsienses* an. 1600 & 1633. apud *Bechmann*. Exoter. exercit. Tom. 2. exerc. 13. n. 13.

Q. 1.) An rectè? R. *Affirmat.* per L. 3. C. de posthum. junct. l. 12. ff. de lib. & posthum. l. 6. prin. ff. de offic. testam. l. 1. §. 9. ff. unde cognati. l. 141. de V. S. Non obstant l. 12. ff. de stat. hom. junct. l. 3. §. 12. ff. de suis & legitim.

Q. 2.)

- Q. 2.) Cùm testes asseverare non sint ausi, quoddam hic casar utero fuisset gestus 182 diebus; cui incubuisset hoc casu probatio? *22* Non marito, sed curatori.
- Q. 3.) Quid si *quinti* duntaxat mensis fuisset excisus, *vivus* tamen? *34*. Adhuc fuisset cohæres matris, & hæredem fecisset patrem. Vid. arrestum Parisense in *nov. e. Gothofr. ad nov. 39. cap. 2.*

EX JURE PUBLICO S. R. I.

- I. Dum *Fridericus I.* erat Bisuntii in Burgundiâ, magna commotio orta est ex legatione *Hadriani IV.* Papæ illuc destinatâ in personis duorum præcipuorum, quos à latere habuit, Presbyt. Cardinalium, *Rolandi S. R. E. Cancellarii*, postea *Alexandri III.*, & *Bernardi*, virorum divitum & gravium, prima die humanissimè susceptorum, alterâ verò ab imperiali audientiâ cum ingratiis in Italiam remissorum. *

* Rem describit *Radevicus*, Canon. Frising. continuator *Otonis Frising. Episc.* lib. 3. cap. 8. 9. 10. 15. 16. 22. 23.

- II. Mirabilis Aulæ casareæ videbatur & peregrina hæc legatorum, quæ fuisse dicitur, salutatio, *Salutat VOS beatissimus Pater noster Papa Adrianus, & universitas Cardinalium S. Romanæ Ecclesiæ, ille ut pater, illi ut FRATRES.* * *Radevic. lib. cit. cap. 8.*

* Quamvis enim Imperator, quæ catholicus, sit frater omnis etiam plebeji catholici; nemo tamen audeat ipsum salutare fratrem, tametsi Cardinalis sit: illa ad Ecclesiam matrem omnium regeneratorem filiatio, indeque resultans respectiva fraternitas sit coram Majestate litera muta: & quoniam Cancellarii non nisi benè meditata verba proferunt, ideo Cancellario Imperatoris hæc allocutio Romani Cancellarii visa est majus quid, quàm quod Cardinalis versùs Imperatorem debuisse, spirare.

- III. Post hanc salutationem, quam pauca alia exceperant, produxerunt Legati literas apostolicas, quæ Papa conquerebatur, *Lundonensem* in Scaniâ (zu Lunden in *Schonen*) Archiepiscopum, * à visitatis Ss. Apostolorum liminibus redeuntem, in Burgundiâ captum fuisse, & adhuc in custodiâ detineri, turpiter tractatum, atque exspoliatum, *disimulante* ad hæc impia facta *Imperatore*, quem tamen res per orbem vulgata latere non possit; maximè cùm super hoc execrabili, & in Teutonicis partibus vix aliquando attentato flagitio ante paucos dies, Papa jam semel scripsisset Imperatori.

* Hujus nomen *Radevicus* notat sola literâ initiali E; fuit autem *Eskillus* tempore *Canuti V.* & *Suenonis III.*, collegarum Regni Daniæ, vir, turbatis rebus alternanti fortuna serviens, cujus non mediocris apud Curiam Romanam vigebat auctoritas. Hic demum senectute fractus, abdicato, de licentiâ *Alexandri III.* agrè tandem concessâ, Archiepiscopatu, factus est *monachus Clarevallenfis*, sicut *S. Bernardo* promiserat. De hoc antistite *Eskillo* evolve *Saxon. Grammatic. Hist. Dan. lib. 14. fol. m. 180. recto, fol. 182 verso, fol. 184 verso, fol. 185 recto, fol. 186.* Ad hunc direxit *Alexander III.* magnificam illam decretalem, ex quâ *cap. 1. de Renunciat.* sumptum est: *Te tanquam emeritum postulas relaxari; scito, nos credere, & pro certo tenere, quod tuius sis hoc tempore, si commissa tibi ecclesia sub umbra tui nominis gubernetur, quam si alteri novæ incognitaque personæ in tanto discrimine gubernanda committeretur, maxime, quia in te vigor devotionis & fidei, etiam corpore senescente non deficit, sed, vergente deorsum conditione corporeâ, fervor spiritûs in sublimiora conscendit.* Non pertinet huc ille casus renunciationis, de quo *Honorius III.* in *cap. 46. de elect.*; & erat *Andree Suenonis* Archiep. itidem *Lundensis*, non *Lugdunensis*, ut rectè advertit *Gonzalez* in *dd. capp.* Ejus autem conjectura non magis rem tetigit, quâ contra fidem plurium exemplarium contendit, mutandam fore inscriptionem sic: *Lugdunensi Archi-Episcopo*, intelligendo cessionem *Joannis de Bellesmains*, quam hic ab *Alexandro III.* non impetrasset: ipse autem *Gonzalez* in *fin. n. 1.* scribit, posse etiam illum textum referri ad nostrum: *Eskillum*. Oppidè erravit *Spondanus* in *Epitome Baronii*, quin & hic ipse, ad annum 1157 scribens, illum E, de quo literæ *Hadriani IV.* fuisse *Londinensem in Angliâ* Archiep. Satis constat, quod *Eskillus* Româ remeans tulerit injurias in *Burgundiâ*, à quibus verò nobilibus latrunculis, hætenùs non inveni. *Otto de S. Blasio* cœvus *cap. 13* scribit: „ Anno Dominicæ incarnationis MCLVI *Episcopus Londonensis*, cum „ quodam alio *Episcopo* à Romanâ Curia recedens, ac per *Burgundiam* repa- „ triando iter faciens, à quibusdam capitur, rebûsque omnibus denudatus lucrî „ gratiâ in custodiam mittitur, dissimulante *Imperatore*, querimoniâque pro hæc „ re parvi pendente. Qua de causa Dominus Apostolicus Legatos suos ad Imper- „ torem misit; qui *Bisunium*, ubi generalem Curiam *Imperator* tunc temporis „ habebat, venientes, literas Apostolicas *Imperatori* coram Principibus represen- „ tant, quibus pro dissimulatâ captivacione *Londinensis Episcopi* redargutus, Impe- „ rium de manu Apostolici se recepisse admonetur. &c. „ Sed *Papa* non ulit hanc rem. posthac suis in literis, ad *Imperatorem* porro directis.

IV. Causam hujus in sumendâ vindictâ dissimulationis, & negligentie penitus ignorare se professus est *Papa*; suspicabatur tamen, & verebatur exinde, ne *Imperator* suggestionem perversi hominis indignationem aliquam concepisset adversus *Hadrianum*, & *Romanam Ecclesiam*, vel rancorem.*

* Quod tunc aula *Cæsarea* malè contenta fuerit Romanâ Curia, ostendunt subsequuta facta: ipsa *Dani* Archiepiscopi profectio Romam ad *Adrianum* Papam, nuper in *Daniâ* Legatum Apostolicum, & eo quidem tempore, quo res inter *Canu-*
tum

zum V & Sueuonem Reges, cui postremo valdè amicus erat Imperator, nondum in securâ quiete fuerant positæ, Friderico suspicionem movere potuit contra Eskilum, ne nova moliretur in Daniâ, quam Fridericus cogitavit harum barbarum ope feudum Imperii efficere.

V. In iisdem verò literis *Adrianus IV.* in memoriam revocavit *Friderico* benevolam ejus promotionem ad Imperium his verbis: *debes enim, GLORIOSISSIME FILI, ante oculos mentis reducere, quàm gratanter, & quàm jucundè alio anno mater tua, sacrosancta Romana Ecclesia, te suscepit, quantâ cordis affectione tractaverit, QUANTAM TIBI DIGNITATIS PLENITUDINEM CONTULERIT & HONORIS, & QUALITER IMPERIALIS INSIGNE CORONÆ LIBENTISSIME CONFERENS, benignissimo gremio suo TUÆ SUBLIMITATIS APICEM studuerit confovere, nihil prorsus efficiens, quod regie voluntati vel in minimo cognosceret obviare: neque tamen pœnitet nos desideria tuæ voluntatis in omnibus implevisse; sed si MAJORA BENEFICIA EXCELLENTIA TUA de manu nostra suscepisset, si fieri posset, . . . non immeritò gauderemus.**

* Verba, extra titulos, majusculis literis expressa fuerunt lapis offensionis; cùm primùm enim ars politica quempiam sibi suspectum existimat, jam ejus dicta, scripta in deteriorem partem intelligit: *causa adventus eorum (legatorum) speciem sinceritatis videbatur habere, sed fermentum, & occasionem malorum latuisse postmodum evidenter deprehensum est*, inquit ibi *Radevicus* cap. 8, & cap. 10. *Tota litterarum continencia non parum acedini habere, & occasionem futuri mali jam jam fronte suâ præferre videbatur.*

VI. Eas lectas *Reinaldus* Imperatoris Cancellarius fidâ satis interpretatione, ut scribit *Radevicus*, exposuit Principibus, qui aderant; quâ præter alia verbum *beneficia* eò trahebatur, quasi *Adrianus* Papa intellexisset, *abbin* anno Imperium à se *PRO FEUDO* collatum fuisse *Friderico Suevo*. *

* *Causa hunc sensum suspicandi, & in eum Principes inducendi, erat 1.) quòd nonnulli Romanorum temerè affirmarent, Imperium Urbis & Regnum Italicum Reger nostros hætenus donatione Pontificum possedisse. 2.) Quòd in palatio Lateranensi reperiretur pictura de Imp. Lorbario II, super quam versus:*

*Rex venit ante fores, jurat prius Urbis honores,
Post homo fit Pape, sumit quo dante coronam.*

Quæ *Friderico* Romæ monstrata eam vehementer displiceret, amicâ prius investitione precedente, memorant justisse Papam, ut tam pictura, quàm scriptura è medio tolleretur.

VII. Hinc orta indignatio inter Optimates Regni commovit eos ad palam contradicendum legationi tam insolite locutæ; cùmque Legatorum alter, ut fertur, reposuisset, & quidem, ut scribit *Otto à S. Blasio*, stolidissimè: *A quo ergo habet, si à D. Papa non habet Imperium?* eò processit iracundia, ut Comes Palatinus Bavaricæ *Otto V*, sive *major*, à *Wittelsbach* * propè exerto gladio mortem legato intentaret; nisi *Fridericus* interposita autoritate compescuisset tumultum. **

* Contra rebellantem *Henricum Leonem* Bajoriæ Ducatum an. 1180 à *Friderico I.* nactus est iste *Otto*.

** *Otto* Palatinus de *Witilingsbach*, qui gladium majestatis Imperatori adstante tenebat, ipso gladio evaginato, impetu in Cardinalem factò, vix ab Imperatore retentus est, quem exitio Cardinalem dederit, scribit idem de *S. Blasio*.

VIII. Imperator Legatos securitate donatos ad habitacula deduci, at primo mane viâ suâ proficisci præcepit, cum mandato, *ne hæc illæ in territoriis Episcoporum vel Abbatum vagarentur, sed rectâ viâ reverterentur ad Urbem*, * quibus profectis, *Fridericus* per universum Regni ambitum encyclicas desuper dedit. **

* *Otto* de *St. Blas.* Tandem multis injuriis impetiti à conspectu Casaris eliminantur, divertendique ad episcopia vel canobia questus gratiâ occasione omnino interdictâ, viâ regiâ Romam reverti jubentur.

** Has per extensum refert eod. Cap. 8. *Radevicus*: in iis *Fridericus* testatur, mortis periculum se ante velle incurvere, quàm suis temporibus tantæ confusionis opprobrium sustinere. Factum imperati Legatis directis ad Urbem hæc justificat: quia multa parva literarum apud eos reperta sunt, & schedula sigillatæ, ad arbitrium eorum adhuc scribendæ. (des cartes blanches) quibus sicut hætenus consuetudinis eorum fuit, per singulas ecclesias Theutonici Regni conceptum iniquitatis sue virus respergere, altaria denudare, vasa Domus Dei asportare, cruces excoriare videbantur, ne ultra procedendi facultas eis detur. Quæ cùm in factò consistant, eis non immoror. Singularem epistolam desuper misit Imperator ad *Hillinum* Archiep. Trevir. Apost. Sedis Legatum, nimis acerbam, quam lege in Tom. I. *Hist. Dipl. Trevir.* pag. 581. En unum passum, ut velut ex ungue ceteros astimes. Ecce auditis blasphemiam, recolite librarios, & cunctavini antiquarios, & videre, si audrum sit tale verbum in diebus eorum, in diebus antiquis. Sed nec patres nostri annuunt acerrime nobis, quòd unquam Regnum alicui Augustorum ab aliquo Apostolicorum BENEFICIATUM sit, sicut iste vesane mentis vir scripsit, SE NOS INBENEFICIASSE, pro eo solo, quòd solam unctionem per reverentiam *B. Petri* ab eo accepimus &c.

IX. Ex his Q. I. An erat causâ propterea tantos motus excitandi?

R. Neg.

℞. Neg. Sed si quid in verbis: *majora beneficia*, contentum fuisset æquivoci sensûs, id bello modo replicationis Cancellarius Imp. in partem suo Principali favorabiliorem inflectere potuisset.

Q. 2. An picturæ *Lotbarii II.* superscriptio erat æquo animo ferendâ?

℞. Neg. Quia Imperator per coronationem non fit homo, id est, *vasallus* Papæ.

Q. 3. An vera erat nonnullorum Italorum sententia, *nostros Reges hactenus possedisse Romanum Imperium, & Regnum Italiæ ex donatione Pontificum?*

℞. De Regno Italiæ falsa erat: in Romanorum verò *compendiosum* admodum Imperium donationis verbum non quadrat; cum hæc sit liberalitas nullo jure cogente facta l. 29. ff. *de donat.* Fuit potius *merces* defensæ Urbis, & Sedis Apolliticæ contra *Berengarium* Italiæ Regem & gratia Romanis facta per *Ottonem I.* quod Imperium illud sibi delatum acceptavit, pactoque convento Germaniæ perpetuò annexum fore voluerit; aliàs Romanum hoc Imperium dudum periisset. Successores in Regno Germaniæ, ritè electi & coronati, exigunt dignitatem Imperii *ex debito justitiæ*, & pacto *Ottonis M.* non pro gratiâ Papæ, & Urbis.

Q. 4. Quid de principio *Friderici* Imp., suam potestatem esse à Deo?

℞. Incertum, quòd *immediatè*, certum, quod *saltem* mediante Principum Germaniæ *electione* concordi, & dicto pacto *Ottonis* cum Papâ *Joanne XII.* Principibus, populòque Romano.

Q. 5. An ergo nullo gratitudinis vinculo *Adriano IV* obligatus erat *Fridericus?*

℞. Quin imò multo: nam illius consilio & facto coronatus est Imperator, atque possessionem throni, & Urbis accepit *citra consensum Senatorum*: legatur esp. 21. lib 3. *Radevici* superba Legatorum Urbis ad Imperatorem, inter *Sutrium* & *Romam* cum prætentantium, oratio, quæ cum ad verba pervenisset: *debes itaque primò ad observandas meas bonas consuetudines, legesque antiquas, mibi ab antecessoribus tuis Imperatoribus idoneis instrumentis firmatas, ne barbarorum violentur rabiæ, securitatem præbere; officialibus meis, à quibus tibi in Capitolio acclamandum erit, usque ad QUINQUE MILLIA LIBRARUM* (sunt modernorum argenteorum uncialium Galliæ $\frac{50}{11}$, in unamquamque libram 240 denarios cesareos,

sive 10 dictorum uncialium, computando) *expensam dare, injuriam à republicâ etiam usque ad effusionem sanguinis, propellere, & hæc omnia privilegiis munire, sacramentique interpositione propriâ manu confirmare.* Hæc illi cum per propositam Romæ dixissent, indignatus *Fridericus* abruptit, & ad omnes propositiones pro suâ majestate respondens, Legatos Romam remisit vacuos, qui accepto com-
b 3 meatu

meatu à Curia regrediebantur ad Urbem. Rex dolam praesentens, consulendum super hoc negotio patrem suum Romanum Pontificem decrevit; cui ille: *Romanae plebis, fili, adhuc melius experieris versuciam; cognosces enim in dolo eos venisse, & in dolo rediisse; sed Dei nos adjuvante clementia, dicentis, comprehendam sapientes in astutia sua, praevire eorum poterimus versutas insidias: maturam igitur praemittantur fortes & guavi de exercitu juvenes, qui Ecclesiam B. Petri Leoninamque occupent castrum: in praesidiis equites nostri ibi sunt, qui eos cogitâ voluntate nostrâ statim admittent: praeterea OCTAVIANUM Cardinalem presbyterum, qui de nobilissimo Romanorum descendit sanguine, fidelissimum tuum, eis adjungemus.* Hæc Radovicus, qui & cap. 22 narrat seditionem civium post peractam coronationem, cui ipsi non aderant, quorum mille penè cæsi sunt, aut mersi Tyberi, capti ferè ducenti, sauciati innumeri, cæteri in fugam versi, Germanis tam immaniter, quàm audacter Romanos sternentibus, ac si dicerent: *accipe nunc Roma pro auro Arabico Teutonicum ferrum: hæc est pecunia, quam tibi Princeps tuus pro tuâ offert coronâ.* Sic emittitur à Francis Imperium. An hujus rei gratam recordationem à Frederico non meruit Adrianus?

EX JURE FEUDALI.

Disputatur, *an servus simul, & mutus feudum dare possit?* R. Si natus sit talis, N. si ex accidente, rationis compoti superveniente, A.

EX JURE CRIMINALI.

- I. **C**lericus hodie non degradatur, nisi delictum ejus morte veniat puniendum.
- II. In terris, *quæ jure canonico vivunt*, non potest delinquens Clericus mox puniri morte, quando laicus idem crimen committens eâ puniretur.
- III. Cum sint quædam crimina, propter quæ Clericus *degradari* jubetur, & vindictæ Curie *secularis* extradi, *in jure expressa*, ab his non procedit argumentum *ad equalia*, imo nec *ad majora*.

EX JURE TREVIRENSI.

- I. **T**it. VII. nostri juris provincialis multa reputantur *immobilia*, quæ de *jure communi* sunt *mobilia*. Cur hoc? *Unicè propter conjuges.* Arg. §. I. d. Tit.
- II. Qui, soluto matrimonio, de *acquæstu immobilium*, *medietatem* auferunt *plenâ proprietate*, in *mobilibus* autem, sive *acquisitis* sive *illatis*, *absque distinctione*, à quo sint *illata*, solutis inde debitis

debitis
filialem
III. Itaque
liber
illa qu
IV. Sequ
trimon
V. Itaque
Thelin
VI. Qui
ex pre
posset
dibus
Sed f

D e indist
nari,
24. n. 3.
I. Privile
Archie
Presby
Incarn
pe W
*
Papae
more
alii ja
initii,
II. Ad He
epistola
Concella
Pontific

debitis stante thoro contractis, *ultra medietatem adhuc portionem filialem.*

- III. Itaque *hæc de immobilibus Trevericis specialitas cessat, quando soli liberi inter se dividunt, e. g. vina alicujus ænopolæ in quacunque sint illa quantitate.*
- IV. Sequitur, quòd si filia ænopolæ suam portionem vini intulerit matrimonio, *pro mobilibus sint marito, vini commercium non exercenti.*
- V. Itaque defunctâ illâ, maritus dividit cum hæredibus ejus juxta Thelin II.
- VI. Quid si *stante thoro conjugibus placuisset, illata vina distrabere, & ex pretio fundum acquirere, an uxor improlis, marito superstes, possit 1.) vina illata præterdere, ut sibi repræsententur, ab hæredibus mariti, & nihilominus 2.) dimidium acquisiti fundi? R. Negat.* Sed solius *acquæstus* habebit medietatem.

TRIA EXERCITIA

De indictionibus *Adriani IV* Papæ, 3. Decembris an. 1154 electi, 4. e. m. & a. coronati, ex Dan. Papebroch. S. J. Conat. crit. ad Catalog. R. R. P. P. part. II, pag. 24. n. 3.

- I. Privilegium primatiæ confirmatæ in universam Hispaniam *Toletano Archiepiscopo Joanni est datum Beneventi per manus Rolandi S. R. E. Presbyteri Cardinalis & Cancellarii XIV Kal. Martii, indictione IV, Incarn. Domin. anno MCLIV, Pontificatus vero Domni Hadriani Papæ IV anno 2do.**

* Annus Domini 1154, *Adriani* 2dus, & indictio 4, non concordant. Error *Papebrochii* jacet in anno 1154, cum deberet esse 1155, & quidem numeratus, more *Florentino*, à 25 Martii an. 1155 usque ad 24 Martii 1156 inclusivè, sicut alii jam à Januario vulgo scribebant; cui anno 1156 indictio IV, parè cum eo initii, respondit.

- II. Ad *Henricum Gradensem Patriarcham* (zu Grado in ditione Veneta) epistola 39 est data *Latevani per manus Rolandi S. R. E. Cardinalis Cancellarii idibus Junii Indictione V. Incarn. Duice anno MCLVII, Pontificatus Domni Hadriani Papæ IV. anno III.**

* Die.

* Die 13. Jun. jam pari passu ambulabat annus 1157 Florentinus cum anno nostris styli: currebat à 4 Decembris 1154 annus *Adriani* 3ius; indictio V. initium cœpit cum anno.

III. Privilegium monachis *S. Clementis de Casâ aureâ* est datum *Laterani* per manum ejusdem *Rolandi II idus Martii Indictione VI. Incarn. Dom. an. MCVIII, Pontificatûs verò Domni Hadriani Papæ IV. anno V.**

Die 12. Martii anni, nobis jam 1159, currebat stylo Florentino adhuc annus 1158 usque ad 25 d. m. Fluebat quoque annus V. Papæ usque ad 4. Decemb. 1159. *Papebrochius* concludit: hoc privilegium vitio aliquo non caret in numero: si enim rectè scriptus est annus Pontificatûs V, legi debet indictio VII, ut annus Christi nominetur stylo Florentino, sique nobis 1159. Atqui suppositis etiam illis, correctione indictionis VI per VII sic non esset opus, cum in arbitrio concipientis laterit, vellènt eam incipere, & claudere cum anno 1158, an vero incipere à Septembri in anno 1158, & claudere eodem termino in anno 1159. Regula *Peravianâ* videtur *Papebrochium* turbâsse.

EX CHRONOLOGIA.

Reinholdi Calendarium rusticorum notat, hoc anno 1777 esse

1.) *Indictionem* in utroque Calendario V. & N. *decimam*, *

* Ratio est, quia reformatio intactam reliquit indictionem: ostendo ex *Tabulâ A Exercit. 8. Mart. 1776*, anno 1583 fuit indictio XI, sicut fuisset, si an. 1582 Calendarium non fuisset reformatum.

2.) *Aureum numerum XI.* utrobique. *

* Ostendo; quia annus 1777 incidit in quadrum undecimum cycli decennovialis aure, & post reformationem.

3.) *Epactam* juxta *vetus* calendarium ponit *Imam*, juxta *novum XXnam*. *

* Malè, quia Epactæ, per reformationem *Gregorianam* sat diu turbatæ, tandem ab anno 1700 redierunt in unam consonantiam *veteres & novæ*. Vid. *l'Art de vérifier les dates* pag. 34 ab an. 1700 usque huc, & compara epactas epactis d. *Tabulæ*.

4.) *Cyclum solarem* utrobique 22dum? *

* Vide in d. Tab. quadrum purpureum lin. curr. 9næ; & hinc numerâ usque in quadrum præsentis anni, ubi habebis numerum 22.

5.) *Literam dominicalem* in novo E, in *veteri* A; quam videt in parva *tabula* sub anno 22 *ibidem*. (6.)

- 6.) *Inter Natalem Domini, & Bacchanalia Dominorum, Herren Gastnacht, i. e. Dominicam Quinquagesimæ, numerat 6 hebdomadas 5 dies (verius 3 dies) juxta novum Calendarium; juxta vetus autem 9 hebdomadas unum diem. **

* Hoc postremum tempus ex eod. Exercit. part. I. §. V. pag. 20, ostendo ab Epacta XX, ejusque Clavi XXXVI, literâ dominicali A, & hanc in Januar. sequente primâ literâ G. Secundum *vetus* Calendarium hoc anno 1777 prima Jan. cecidisset in diem *dominicum*: à 7. igitur Jan. sive sabbato primo numera 36 dies, ita ut prima Febr. fiat terminus *Septuagesimæ*, & die ejus 12 sit hæc Dominica: adde 36 illis diebus alios 14 dies, resultabunt 50; hos divide per 7, restabit 1 dies. Adde duas hebdomadas à Natali Domini usque ad Clavim, & obtinebis 9 hebdomadas. Sed rectius dicitur, hoc anno INTER Natalem Domini, & Bacchanalia Dominorum esse octo hebdomadas sex dies, aut à Natali usque eò 9 hebdomadas, ut unus ille dies abundet.

- 7.) Quòd antiqui Calendarii Pascha hoc anno se retardâisset pro 4. septimanis. *

* Adhibe sæpe dictam tabulam, ejusque paschalem terminum in quadro hujus termini LIMO: cecidisset is nempe in XVII Kal. Maji. h. e. 15 Aprilis, & ipse dies Pascha in 16 Aprilis, dum Pascha reformati Calendarii adest jam 30 Martii. Sed ais: sic tantum 13 diebus distabunt hæc Paschata! Adjice verò 10 dies, veteri Calendario à Gregorio XIII Papâ subtractos, & obtinebis 28, sive 4 septimanas.

NODUS

Rei monetariæ mediæ ævi.

Chronicon *Laurishamense* nuper edit. Mannheim. scriptum Sæc. XII describit quosdam census antiquos perpetuos Tom. III. pag. 298. ut sequitur:

Census de festo omnium Sanctorum. 1.) *Huba Bertholdi de Gunzenbach XXX denarios.* 2.) *Henricus Advocatus XXX denarios.* 3.) *De Geilinges bovestete XXX denarios.* 4.) *De Marquardi XV denarios.* 5.) *Stephanus V solidos PRÆTER V denarios.* 6.) *Rathmarus tres uncias, & dimidiam.* 7.) *Sifridus V uncias, & dimidiam.* 8.) *Gotztrud V uncias, & duos denarios.* 9.) *Bernwelpbus octo uncias, & dimidiam.* 10.) *Cuno de Mintzenberg XXX denarios.* 11.) *Giselberus X solidos, & V denarios.* 12.) *Godebertus quatuor uncias.* 13.) *Futta filia Friderici XXX denarios.* 14.) *Henricus filius Ingrami X.* 15.) *Metbild XV.* 16.) *Hedwich XVIII.*

XVIII uncias. 17.) Franco VI uncias PRÆTER VI denarios. 18.) Bertholdus Schwende V uncias, & dimidiam. 19.) Fratres in Hagene XV denarios. 20.) Hildburc XX denarios. 21.) Radbodo de dimidiâ bovestete XV denarios. 22.) In Palmis similiter. Hec faciunt VI talenta XIII uncias & XII denarios.

Nota (s) Electoralis Societatis MANNHEIMENSIS desuper hæc est:

„ In laterculo hoc omni computus quinquaginta & sex unciarum, solidorum quindecim, & denariorum 259, nisi fallimur, continetur. Si omnia ex regulâ nostrâ ad uncias, redigas, prodibunt 77 uncia & 19 denarii. Hæc si talenta sex, & XIII uncias conficiunt, sequitur, TALENTUM valore suo PAULO INFERIUS fuisse MARCA, aut sex uncias; id quod supra pag. 202 jam observavimus; in summâ enim ista LXXVII unciarum sex marcæ continentur, & quinque uncia. In denariis reliquis, quorum nos novendecim, Laurishamensis monachus duodecim tantum habet, levis error latet, alterutri imputandus, qui tamen non turbat circulos.

EXEGESIS.

Regula, ad quam appellant illustr. Academiae Socii, certa est: nempe unciam constare 20, solidum 12 denariis; certum quoque est ejus ævi libram constare 12 uncias, seu 240 denariis. At in marcâ lapsi sunt: nam illius antiqui temporis marca non erat, qualis est hodie, dimidia libra, i. e. non erat 6 unciarum, quæ sunt 120 denarii, sed octo, quæ faciunt 160 denarios. Vid. Tract. meum von Pfenningen, und Zelleren Cap. 14.*

* Provocant illi pag. 202 Tomi III ad document. MMMDCLXVII de Hauscuesheim; ubi, ad verba: de privatis hominibus in censum solvitur 1 talentum, & XVIII denarii, sic notârunt: TALENTUM, Laurishamensibus USUALE, MINUS fuit MARCA, quarum DUE LIBRAM conficiebant; supra enim in Chronico Tom. I. pag. 274 scribitur: talenta octodecim, & dimidium surgunt in marcas XV.

POSTULATA.

Non esse erratum in ullo majorum numerorum prædicti documenti.

Definitio eorum, quæ in laterculo videntur esse obscuriora.

Dub.

Dub. 1. An præpositio *præter* in documento *bis* occurrens, augeat præcedentem eam numerum, an vero *minuat*? Ad utrumque enim servit. Vid. Aug. *Barbosam* ad dict. partic. & ibi LL; exempla scriptorum latinorum dat *Promptuarium Trebellii*, & *Dictionarium Ambrosii Calepini*. Philip. *Vicat* hoc verbum simpliciter habet pro *citra*, *absque*, *sine* ex l. 3. C. de *silentiar.* l. ead. eodémque C. *Theod.* Sed *Barbosa* distinguentem fecit regulam, quam consule.*

* R. Hic *minuit* in posit. 5ta *solidum*, in 17ma *unciam* ultimam. Ratio, quia *Laurisham. monachus*, censum ulteriore adjecto aucturus, aliàs constanter utitur conjunctione *ET*.

Dub. 2. An in posit. 14 & 15 cifra X, & XV volunt *denarios*, an vero *uncias*?

* R. Has volunt, tum quia in unâ oratione *uncia* subsequuntur, tum quia nî *uncias* sumas, surgeret in laterculi summatione absurdum, quòd ejus *secundus* numerus, nempe 13 *unciarum*, *minor* non esset *uno talento*.

Covollarium 1. Unum talentum plus hîc est, quàm XIII *unciae*.
2. Ergo etiam plus, quàm *libra*. *

* *Querinus Veron.* in *Breviloquio vocabular.* edit. argentin. 1495 verbo *Talentum* sic ait: „ est quoddam pondus, quod *summum* esse perhibetur in Græciâ; nam *nihil est calco minus, nihil est talento majus*; cujus pondus *varium* apud diversas gentes *habetur*: apud Romanos enim *talentum est 72 librarum*. Et est *talentum minus, medium, summum*: minus 50, medium 72 librarum, *summum centum viginti* est. „ Sic etiam nostra *Germania* habere potuit *respectiva* sua *talenta, minora, & majora*, ac retinere, quòd *talentum* sibi esset *summum pondus*, vel *numerus monetarum*.

Dub. 3. An etiam positio 22 computabitur in summam?

R. Neg., quia isti XV *denarii* non cesserunt in festo OO. SS: unde tantùm sunt *annotatio pro memoriâ*, neque *cifris expressa*.

Computatio denariorum, solidorum, & unciarum seorsim.

Sunt ergo hîc nominati

Denarii	-	-	-	-	243
Solidi XIV, dant denarios	-	-	-	-	168
Unciæ LXXX	-	-	-	-	1600
Summa omnium denariorum	-	-	-	-	2011.

Qui dant unversim 100 uncias, & 11 denarios. Hos 11 denarios aufer pro illis XII denariis, & patere, ut dicam, erratum fuisse sive à monacho computante, sive à describente autographum, quòd XII denarios scripserit pro XI: levis error.

Subtrahe deinde de 100 unciis XIII uncias summæ, quam habet documentum, remanebunt 87 uncia. Demùm divide 87 uncias, in 6 talenta, & obtinebit unum quodque talentum 14½ uncias, sive 290 denarios, qui faciunt 12½ modernos argenteos unciales Gallia Ludovicorum, non XIV, sed XV & XVI Regum.

Vides ergo talentum 1) plus hìc esse XIII unciis, sive 260 denariis. 2) Plus quoque illud esse librâ, sive 240 denariis, 3) plus denique marcâ vetere, sive 160 denariis.

OBJECTIO.

At verò non concordat hic computus, sive hic denariorum numerus cum dicto Tom. I hujus Chronici pag. 274. Omnes ergo CCXCI marcæ; TALENTA autem XVIII & DIMIDIUM, surgunt in marcas XV, & erit omnium (legatorum Heinrici abbatis Laurishamensis) summa marcæ CCCVI: nam quindecim marcæ dant 2400. denarios: his in 18½ talenta divisìs, cuilibet talento tantùm attribueres 129¾ denarios, rotundè 130., & sic sex talenta forent tantùm 780 denarii, sive 39 uncia, & unum talentum 6½ uncia.

Et sic monachus ineptè constituit VI talenta, XIII uncias, & XII denarios; cum debuisset potiùs dicere VIII talenta, & XII denarios: sic totus laterculus in unciis, solidis, & denariis tantùm complexus fuisset 52 uncias, & XII denarios. Quod cum dissonet à laterculo, dicendum, in passu opposito aliud genus talenti sumptum fuisse, quàm in nostro.

Discrimen supputationis Editorum Chronici à nostrâ.

1. Putârunt illi denarios 259 benè addendo: ni fallimur; forent enim 258. Nos autem 243.
2. Illi solidos XV. Nos tantùm XIV.
3. Illi uncias 56. Nos verò 80.
4. Illi unversim uncias 77, & 19 vel potiùs 18 denarios. Nos 100 uncias & 11 denarios.

5. Illi

5. Illi *subtractis XIII unciis*, quæ sunt in summâ monachi Laurishamensis, haberent 64 *residuas*, pro VI *Talentis*: 64 unciæ sunt 1280 denarii; caderent in unum talentum $213\frac{1}{2}$ den. Forêtne hoc *idem talentum*, de quo Tom. I *Chronici* pag. 274? An ejusmodi talenta $18\frac{1}{2}$ surgerent in 15 *marcas*, quas illi ponunt *mediam libram veterem*, sive 6 unciæ? Deberent sanè 3946 $\frac{2}{3}$ denarii surgere in 1800 denarios: clarum igitur est, quòd ex passu illo Tomi I nulla lux affundatur huic nostro laterculo Tomi III.

ALIUD.

In ejusdem *Chron. Tom. I. pag. 216* recensentur antiquæ monetæ censuum, & quidem nominatim

1mò *Talenta* $14\frac{1}{2}$. 2dò. *Libræ* 9. 3tiò. *Marcæ* 41. 4tò. *Unciæ* 109 *præter* 4 denarios:*

* Intelligo *unciæ* 108 & 16 *denarios*, diminuendo ultimam unciam pro 4 denar.

5tò. *Solidi* 13.

Videamus, quot *unciæ* hîc eant *in unum talentum*; quia summa pecuniaria omnium horum ista subjungitur: *summa igitur totius census est LVIII Talenta, V unciæ, & VI denarii.*

Sic autem procede: (1.) *Detrahe illa $14\frac{1}{2}$ talenta de summatis 59 talentis*; supersunt $44\frac{1}{2}$ talenta.

2.) *Redige 9 libras in unciæ*: dabunt (12 unciis in libram putatis) 108 unciæ.

3.) *Redige etiam 41 marcas in unciæ*, (8 unciis in marcâ conjectis) dabunt illæ 328 unciæ.

4.) *Redige demum 13 solidos in unciæ*: obtinebis 7 unciæ, & 16 denarios. Habes igitur ex *reductis*, quæ *nominatim* ponuntur, *libris, marcis, & solidis*, 443 unciæ, & 16 denarios.

His adde (n. 4. supra) 108 unciæ & 16 denarios:

Obtines 552 unciæ & 12 denarios.

De his detrahe illas 5 uncias, & 6 denarios, quos habet Summa documenti ultra 59 talenta: Remanent pro 44 $\frac{1}{2}$ talentis 547 uncia, & 6 denarii: cedent cuique talento 12 uncia, & ferè 6 denarii.

Vides hinc (1) Talentum esse majus librâ, & marcâ. *

* Proba oculo infilit; nam 547 uncia faciunt 45 $\frac{7}{12}$ libras; marcas verò 68 $\frac{1}{8}$.

Vides 2.) Talentum hujus documenti minus esse talento præcedentis hinc documenti, quod ultra 13 uncias tenuit.

Vides 3.) Majus autem illo talento, de quo Tomus I pag. 274, esse hoc talentum.

ALIUD

ex Tom. III. pag. 205. Rubricas Winheim.

De privatis viris ac mulieribus solvuntur duo talenta, quatuor denariis minus, quàm octo uncia. Quomocunque intellexeris hunc passum, non concordabis eum cum passu Tomi I pag. 274. Intellige 1) 2 talenta & 8 uncias minus 4 denariis, talentum plus erit quàm 156 denarii: Intellige 2) quodque talentum solvi per 8 uncias minus 4 denariis, erit unumquodque 156 denariorum. Intellige 3) duo talenta simul sistere octo uncias minus 4 denariis, cuique talento cedent tantùm 78 denarii. Unde manifestum fit, in hocce Chronico talentum diversimodè intelligi.

Alia species TALENTI ex re monetariâ Trevirensi.

Computus Præfentariæ S. Simeonis de an. 1474 & 75 in uno laterculo sub rubro: de parvis festis in 45 positionibus, incipiendo à festo Dionysii, desinendo in festo Cosmæ, & Damiani, promiscuè continet XXXIV & dimidium Talenta.

XXII libras, Psunde.

CXXI solidos, Schillinge; intellige verò minimos, quasi Sols Gallorum. Hæ tres species summantur per 9 florenos, 4 albos, 5 solidos.

Q. I. Quot solidos hinc continet talentum. Æstimando rem ex florenis, albis, & solidis?

R. So-

21. *Solidus est sexta pars istius albi: albus 24ta pars istius floreni: sunt ergo universim 1325 solidi. Libra una tenet 20 solidos: sunt 22 libræ; ergo 440 solidi ex eis redacti, quos subduc 1325 solidis: remanent 885 solidi; subtrahere porrò (ob tertiam positionem dicti laterculi) 121 solidos, residui sunt 764 solidi: hos partire in $34\frac{1}{2}$ talenta, obtinebit quodque horum $22\frac{1}{8}$ solidos. Vides hinc rursus, minutum hoc talentum esse respectivè ad libram minutam majus.*

Q. 2. Si hoc parvum talentum Trevirense figatur in 22 solidis, quantum puri argenti continebat, per quod hodie representandum esset?

22. Hoc æstima à solidorum tenore: solidus tenuit $1\frac{7}{8}$ momentum argenti 16 lothorum, sive 12 penningorum: igitur 22 solidi tenuerunt momenta $31\frac{7}{8}$; dum libra tantum continuit $28\frac{3}{4}$.

Q. 3. Illi 24 Albi, qui an. 1474. constituebant florenum nostri laterculi, cujus erant faciei, ponderis, & legis?

23. Faciem exhibeo, à nemine adhucdum ære excusam: habeo autem quinque: ad-versa habet: JOHannes ArchiEP: averfa: MONEta NOVA CONFLuentina: ex quo patet, hunc album fuisse post annum 1464 cufum, quo placuit quatuor Electoribus Rhenensibus *Albus rotatus*, de quo Q. 4; quia in hoc albo Joannes jam se scripsit *Archiepiscopum*, in albo rotato tantum *electum & confirmatum*. Cufus est autem hic albus unitim cum solo *Colonienfi*; quod indicant duæ cruces extra eudentis Joannis scutum.

Horum ex marca partitio non est æqualis; qui aliis præponderant, nonnisi 23 momenta sistunt: sunt legis 6 lothorum: quisque ergo tenet $8\frac{1}{3}$ momenta argenti 16 lothorum: & sic eorum viginti quatuor, sive ejusmodi florenus anni 1474, dederunt $199\frac{1}{2}$ momenta, quæ per 68, i. e. drachmam, divisa consueunt $2\frac{63\frac{1}{2}}{68}$

drachmas: Compara nunc isti floreno 24 alborum simplicium modernum Trevirorum florenum, qui nobis audit Mosellanus, ein Mosel-Gulden, & per 24 parvos Petros, Petermånger, sistitur; accipe eos, qui omnium optimi adhuc hodie currunt magnâ copiâ, b. m. Electoris nostri Caroli Caspari à Petrà singulis 6 mo-

6 momenta argenti meri; superabuntur moderni floreni Mosellani per prædictos Joannis Badensis florenos *simplices* $55\frac{1}{2}$ momentis, sive 9 parvis *Petris*, & quartâ unius parte, nempe 24 illorum alborum nunc essent sistendi per $33\frac{1}{3}$ parvos *Petros*: Fuit hæc moneta de genere illarum, quæ vocantur *provinciales monetae*, *Landmünzen*, servientes tantum cursui per provincias illorum, qui eas euderunt, nec sunt divisores legalium Imperii monetarum. Sic ille communis Trevirorum & Colonienfium florenus, *duplicatus*, pro *floreno rotato* 24 alborum *rotatorum*, qui an. 1464 quatuor Rheni Electoribus placuit, non erogibatur; neque enim erat *dimidius* Florenus *rotatus*, constans 24 *Solidis rotatis*, *Rader* oder *Medder-Schillingen*; sed erat Florenus *simplex* ein *schlechter*, i. e. *einfacher Gulden*; Sic habebis illo tempore triplicis generis Albos, 1) *simplicem*, 2) *dimidium rotati*, 3) *Rotatum*. Ex 24 *dimidiis* albis *rotatis* derivatus est modernus Florenus *Rhenensis* 12 g avium, 15 Rhenensium bacionum.

Q. 4. Quæ facies, pondus, & lex, *Schrott und Korn*, erat *Albis rotatis* nostri Joannis Badensis?

R. En faciem:

Inscriptio est: IOHANNES ELECTUS ET CONFIRMATUS TREVIRENSIS; in aversâ: MONE'ra NOVA COVE'lenfis. Dederunt eandem jam Rmus & Excellmus D. Suffraganeus AB HONTHEIM in Tomo II. H. D. T. pag. 885. num. XXII; & post hunc clariss. D. Professor Joan. Frid. JOACHIM in *Groschen-Cabinet's* vierten Band tab. XIII. num. 111. Cusus est communi placito quatuor Principum Electorum Rhenensium, ut docent scuta, scilicet, *Adolphi* Moguntini, *Joannis* electi & confirmati Trevirensis, *Ruperti* ex Domo Palatinâ, electi & confirmati Colonienfis, *Friderici* Palatini, cognomento *victoriosi*, anno 1464 feriâ V postj Dionysii i. e. 12 Octobr. ita convenientium:

Man soll Wispennig schlagen, die sussen halten VIII Penning (i. e. $10\frac{2}{3}$ lothones) NB. *Banings*silbers; und sollen solcher Wispennige wisse schoene gemacht und ganz zubereit C und XIII und nit mehr ein *Collsche* *Marck* wiegen, und XXIII der Goldgulden eynen gelden. *Prodomus* H. D. T. Tom. 2. pag. 1181. Deberet unusquisque *Albus rotatus* esse gravis $38\frac{2}{3}$ momentis: sed non sic excusi sunt, ata, ut summam astimari possint pendere singuli duntaxat 37 momenta: hæc 37 multiplica per *legem* $10\frac{2}{3}$ lothonom, & multiplicatum distribue in 16 *Albos rotatos*, resul-

resultabunt $394\frac{2}{3}$ momenta, quæ si distribueris in 16 Albos rotatos, dabuntur cuique $24\frac{2}{3}$ momenta *argenti regii*: hoc *regium* reduc ad *purum putum argentum*, multiplicando prædicta $24\frac{2}{3}$ momenta per 15, provenient 370: distribue in 16, accipiet unusquisque Albus rotatus $23\frac{2}{3}$ momenta puri argenti: 24 tales Albi sistunt 555 momenta; eritque florenus rotatus in *puro argento* melior unciali 15 lothorum 45 momentis; in *argento regio* autem superabit unciam talem 49 momentis.

Q. 5. Quot hallenses valuit iste Albus rotatus?

R. Hoc dicit prælaudata quatuor Electorum conventio, nempe XII; & sic *Albus* dimidius rotatus, der *Naderschilling*, VI *hallenses* NB. *rotatos*, quos noli cum *Solidis* Q. 2. commiscere. Sie sullen auch Zeller thun monzen, die da halten IV *Pennige* fyns Sylbers, und derselben sullen LII eyne Loit wygen, und XII der obgerürten *Wyffpenninge* eynen *Gelden*. Ibid. *

* *Pondus* ergo cuiusque horum *rotatorum Hallensium* erant $5\frac{2}{3}$ momenta, Germanis *Esger*, *lex* autem $5\frac{2}{3}$ lothorum, sive 5 lothorum & 6 granorum, græcis; multiplica *totum pondus* per *legem rotam*; & multiplicatum divide in 16 *hallenses*, accipiet quisque $1\frac{2}{3}$ momentam; facit propè $1\frac{3}{4}$ momentum. Sed iste *Hallensis*, divisor *monetæ rotatæ*, non erat idem cum illo *solido parvo*, quorum 6 stiterunt *Album simplicem* sub *Joanne* *Badensi*, ut denuò moneam.

Q. 6. Quàm bonus fuit intrinsecùs ille florenus auri, quem æquabant illi 24 albi rotati, sive florenus rotatus in argento?

R. Hoc discce ex sæpèdicta conventionè an. 1464. Sollen *Gulden* geschlagen werden, der iglicher halten soll XIX *Graet* fyns *Golts* aus dem *Zement*, sunder *remedium*, und mit dem *Striche* glich sy der *Radlen*. Und derselben *Gulden* schoene gemacht und bereit sullen C und III und nit mehe uff *anderehalb* *Collnische* *Marcke* gewiegen gehen. Habebant ergo hi *floreni* 19 partes *meri auri*, & 5 *argenti* vel *cupri*. Pendit quisque $63\frac{4}{5}$ proximè $63\frac{7}{8}$ momenta: continuit ergo $50\frac{9}{12}$ momenta *auri purissimi*, i. e. 24 *estatarum*. Quæ fuit tunc proportio *auri meri* ad *merum argentum*? R. Undecupla, & $\frac{105}{91}$; Vidisti enim supra, quòd 24 *Albi rotati* stiterint 555 momenta *meri argenti*; hæc confer $50\frac{9}{12}$ momentis *meri auri*.

HISTORICUM

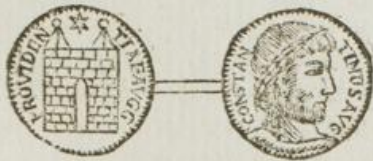
De portâ inclytâ Trevirorum in nummis Romanis.

Ex veteri urbis nostræ fortunâ duæ supersunt portæ, nempe in supremo mœnium angulo versus clivum S. Crucis & Oleviam *porta alta*,
D
vul-

vulgariter die *Altysfort*, dicta: quæ cocto latere, pluribus utrinque fornicibus altis, ædificata, licet in suis alis plurimum fracta, & in fastigio non minus passa, cum non sit tecto munita, adhucdum quotidiano usui servit, ubique claudendæ, quæ certò *Romanos* habet conditores. *Altera* versus *Ruveram* infra *Treviros* decumano lapide fabuloso ac friabili quadro, rudi, & nigricante ab ima terra usque ad tectorium mirè exurgit: iconem septentrionalem exhibet *Prodrom. H. D. T. pag. 16*: ab an. 1035 per *Archiep. Popponem*, ex *Domo Babenbergicâ*, in templum, cui *S. Simeonis* Confess. inserviunt Canonici, conversa est, portis duabus altis, quæ juxta se stant, terrâ repletis, & magno aggere, tam versùs forum urbis quàm versùs campum Martium opposito, clausis: quod stupendæ molis opus, sitne *Romanæ*, an *Gallicæ* ante ingressum *Julii Cæsaris* in *Treviros*, manûs, discordant Antiquarii nostri.

Aliam portam præcipuam laudat *MStus Joan. Linden* Sæc. XVII. S. *Simeonis* Canon. his verbis: *INCLYTA* demum *PORTA*, flumini proxima, efferendis, & recipiendis mercibus opportuna, cæteris cultior, auro, argento, marmore ornata, ideòque *INCLYTA* dicta fuisse perhibetur, huic portæ vicina fuisse lumina, & carbunculi nocturno tempore navigantibus lucem præferentes & præbentes, ne impingerent. Et *Jacob. Masen.* in additam. ad *C. Brower. cap. 21. Proparasceves*: *QUARTA* occidentem versùs ad *Mosella* allabentis littus excitata porta erat, quæ illustri specie artis, & magnificentiâ operis cæteras longè superabat: ut ab ipsâ structuræ elegantia *PORTA INCLYTA* diceretur. Hæc porta aureis siderum figuris exornata, & nocturno tempore succensa, ac latè coruscans lumine navigantibus Phari loco proposita, ipsum quoque urbis portum gratâ luce collustrabat. Sed hujus nec vestigium superest. *Hyberboles* suis fino authoribus, præcipuè cum desint idonea instrumenta ad eas firmandas. *Inclyta* dici potuit sine auro, argento, marmore, carbunculo, quasi *πόρτα τῆς πόλεως λαμπρά*, porta urbis splendens ut lampas. Hanc puto exhiberi in nummulis æreis *Treviris* percussis, quos nemo nostratium hucusque edidit: en illorum quatuor. Quid tibi videretur? Si rectè inveni portam *inclytam* in nummo, tu fundamenta quære sub terrâ; reor autem, quærenda esse supra pontem ad suburbium *S. Barbaræ*.

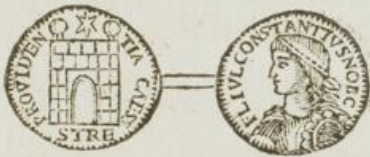
I.

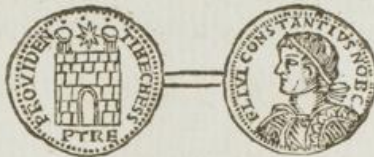
CONSTANTINVS AVGVSTVS
PROVIDENTIAE AVGVSTVS

Ad pedem portae locus signati nummi obliterated est.

II.

III.

FLAVIUS IULIUS CONSTANTINVS NOB C, i. e. nobilis Caesar.
PROVIDENTIAE CAESARIS i. e. Caesarum.
STRE i. e. signata Trevisis.
PTRE i. e. percussa Trevisis.

IV.

DN GRATIANVS Pius
Felix AVGVSTVS

GLORIA ROMANORVM
SMTR. i. e. signata moneta Trevisis.

In tribus primis stella supra portam videtur indicare, eam fuisse luciferam nocti: mirum, quod quartus pro figura stellae habeat huius verbi vel fideris initialem literam.

I. O. H. D.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

J. O. H. D.

INA

PA

PRO C

GEO

Be

CV

INC

Post e

